

Opdracht Economie

Een nieuwsplatform op het fediverse

Introductie

In een tijd waarin de manier waarop we nieuws ontvangen en delen voortdurend verandert, staan we voor een belangrijke uitdaging: hoe kunnen we de nieuwsvoorziening herstellen, verbeteren en toekomstbestendig maken? De digitale revolutie heeft ervoor gezorgd dat informatie sneller, breder en toegankelijker is dan ooit, maar tegelijkertijd heeft deze ontwikkeling ook geleid tot nieuwe problemen. Denk aan desinformatie, commerciële druk, filterbubbels en de afhankelijkheid van grote technologiebedrijven die bepalen wat zichtbaar is en wat niet.

Wij hebben als team nagedacht over hoe we een nieuwsplatform kunnen ontwerpen dat gebruikmaakt van het fediverse – een open, gedecentraliseerd netwerk van platforms die met elkaar kunnen communiceren. Binnen dit netwerk kan ieder platform zelfstandig bestaan, maar toch verbonden zijn met anderen. Dit past goed bij de wens om een onafhankelijk, betrouwbaar en maatschappelijk waardevol nieuwssysteem te creëren.

In dit rapport beschrijven wij hoe wij ons nieuwsplatform op het fediverse vorm zouden geven. We bespreken eerst wat er mis is aan de huidige nieuwsvoorziening, om vervolgens te laten zien hoe wij denken dat dit beter kan. Daarna werken we de belangrijkste onderdelen van het nieuwe platform uit: de missie, het netwerk, de eigendomsvorm, het toezicht en de financiering. Tot slot trekken we een conclusie waarin we samenvatten hoe ons concept kan bijdragen aan een gezonde, toekomstgerichte nieuwsvoorziening.

Wat is er stuk aan de nieuwsvoorziening?

De hedendaagse nieuwsvoorziening kampt met verschillende problemen die samen zorgen voor een verzwakt en soms zelfs ongezond medialandschap. Een van de grootste kwesties is dat het nieuws steeds meer gestuurd wordt door commerciële belangen in plaats van maatschappelijke waarden. Veel nieuwsorganisaties zijn afhankelijk van advertenties en klikgedrag, wat leidt tot sensatiezucht, oppervlakkige berichtgeving en de neiging om nieuws te brengen dat vooral aandacht trekt, in plaats van nieuws dat echt belangrijk is.

Daarnaast is er een groeiend wantrouwen bij het publiek. Mensen weten vaak niet meer welke bronnen betrouwbaar zijn. Sociale media versterken dit probleem, omdat algoritmes voornamelijk informatie tonen die aansluit bij bestaande overtuigingen van gebruikers. Dit creëert zogenaamde filterbubbels, waardoor mensen vooral nieuws zien

dat hun eigen mening bevestigt, in plaats van nieuws dat hun perspectief verbreedt. Het gevolg is dat de samenleving steeds meer verdeeld raakt en dat het publieke debat aan kwaliteit verliest.

Een ander groot probleem is de concentratie van macht. Een klein aantal technologiebedrijven beheerst tegenwoordig de toegang tot nieuws. Platforms als Facebook, X (voorheen Twitter) en Google bepalen in hoge mate wat zichtbaar is en wat niet. Journalisten en nieuwsorganisaties zijn daardoor vaak afhankelijk van deze bedrijven voor hun bereik. Dat tast niet alleen de onafhankelijkheid aan, maar ook de diversiteit van het nieuwsaanbod.

Tot slot speelt er ook een structureel economisch probleem: goede journalistiek kost tijd, geld en kennis, maar het verdienmodel daarvoor is steeds moeilijker geworden. Abonnementen leveren te weinig op, advertentie-inkomsten dalen, en veel mensen zijn gewend geraakt aan gratis nieuws. Daardoor wordt het steeds lastiger om diepgravende, onafhankelijke journalistiek te blijven produceren.

Ons doel is om met een nieuwsplatform op het fediverse te laten zien dat het ook anders kan. We willen een systeem creëren waarin samenwerking, transparantie en maatschappelijke waarde centraal staan, in plaats van winst en macht.

Het herstellen van de nieuwsvoorziening

Missie

De missie van JongNieuws is om de kwaliteit, onafhankelijkheid en toegankelijkheid van nieuws te herstellen door middel van een open, gedecentraliseerd en eerlijk systeem. Wij richten ons specifiek op jongeren tussen de 18 en 25 jaar, die op zoek zijn naar betrouwbare informatie in een tijd van desinformatie en algoritmische beïnvloeding. Wij geloven dat nieuws een publieke voorziening is, een basisbehoefte voor een goed functionerende democratie. Daarom moet de productie en verspreiding van nieuws niet uitsluitend worden bepaald door commerciële belangen of door de logica van algoritmes.

JongNieuws streeft ernaar om betrouwbare, evenwichtige en goed gecontroleerde informatie te bieden. We willen bijdragen aan maatschappelijke waarde door burgers beter te informeren, het publieke debat te versterken en mensen te verbinden met betrouwbare kennis en inzichten. In plaats van de nadruk te leggen op snelheid of virale content, willen we juist de nadruk leggen op kwaliteit en context. Artikelen op ons platform worden niet alleen beoordeeld op clicks, maar op hun bijdrage aan begrip en bewustwording. Door middel van open samenwerking tussen journalisten, experts en lezers willen we een cultuur van gedeelde verantwoordelijkheid voor informatie bevorderen.

Het gebruik van het fediverse is hierbij cruciaal. In tegenstelling tot gecentraliseerde netwerken is het fediverse gebouwd op open standaarden en interoperabiliteit. Dat betekent dat niemand de baas is over het hele netwerk. Iedereen kan een eigen platform opzetten dat samenwerkt met anderen. Dit sluit perfect aan bij onze missie: een open en eerlijke nieuwsvoorziening, waarin macht en invloed verspreid zijn in plaats van geconcentreerd.

Netwerk

Een belangrijk onderdeel van ons platform is het netwerk waarbinnen we opereren. In het fediverse draait alles om samenwerking. Ons platform is niet bedoeld als een geïsoleerde website, maar als onderdeel van een groter ecosysteem waarin verschillende actoren samenwerken aan betrouwbare nieuwsvoorziening.

Wij willen verbindingen leggen met journalistieke netwerken waarin redacties, onafhankelijke journalisten en onderzoekers kennis en bronnen kunnen delen. Daarnaast willen we samenwerken met technologische netwerken waarin ontwikkelaars en ontwerpers bijdragen aan open tools die transparantie en veiligheid bevorderen. Tot slot vinden we het belangrijk om burgersnetwerken te betrekken, waarin lezers en vrijwilligers een actieve rol kunnen spelen bij het beoordelen, verspreiden en verbeteren van informatie.

Deze samenwerking zorgt ervoor dat kennis gedeeld wordt, dat er controle is op de kwaliteit van de informatie en dat verschillende perspectieven aan bod komen. Het netwerk wordt zo een levend ecosysteem waarin informatie vrij kan stromen, maar waarin ook mechanismen bestaan om desinformatie en manipulatie te voorkomen.

Een belangrijk principe binnen ons netwerk is vertrouwen door transparantie. Iedereen kan zien waar informatie vandaan komt, wie eraan heeft gewerkt en hoe beslissingen zijn genomen. Dit zorgt voor een open cultuur waarin verantwoordelijkheid wordt gedeeld en vertrouwen kan groeien tussen makers en publiek.

Eigendom

Een van de oorzaken van de problemen in de huidige mediawereld is dat eigendom geconcentreerd is in handen van een klein aantal commerciële partijen. Wij willen dat fundamenteel anders organiseren. Ons platform zou worden opgezet als een coöperatie, waarin journalisten, ontwikkelaars en gebruikers gezamenlijk eigenaar zijn. In deze structuur heeft elke deelnemer een stem, ongeacht financiële inbreng. Winst wordt niet uitgekeerd aan aandeelhouders, maar herinvesteed in de journalistieke kwaliteit en technische innovatie van het platform.

Deze vorm van gedeeld eigendom zorgt ervoor dat de belangen van alle betrokkenen op één lijn liggen: het waarborgen van betrouwbare, onafhankelijke informatie. Door eigendom te spreiden, voorkomen we dat één partij te veel macht krijgt. Het platform blijft zo onafhankelijk en kan zich blijven richten op de maatschappelijke missie, in plaats van winstmaximalisatie.

Toezicht

Een betrouwbaar platform kan niet zonder goed toezicht. Wij vinden het belangrijk dat ons platform wordt beheerd op een manier die transparant, democratisch en controleerbaar is. Daarom stellen we een meervoudig toezichtmodel voor dat bestaat uit verschillende lagen.

Allereerst is er intern bestuur, bestaande uit een raad van vertegenwoordigers uit de verschillende groepen binnen het platform, zoals journalisten, ontwikkelaars en gebruikers. Deze raad is verantwoordelijk voor het dagelijkse beleid en de uitvoering van de missie. Daarnaast komt er een onafhankelijke raad van toezicht, bestaande uit externe deskundigen op het gebied van journalistiek, ethiek en technologie. Deze raad ziet toe op naleving van de belangrijkste waarden van het platform, zoals onafhankelijkheid, transparantie en privacy. Tot slot willen we dat er ruimte is voor publieke feedbackmechanismen. Gebruikers moeten actief kunnen deelnemen aan evaluaties, rapportages en discussies over de koers van het platform.

Daarnaast biedt de coöperatieve structuur ruimte voor lokale en thematische varianten. Verschillende groepen kunnen hun eigen subplatforms beheren, bijvoorbeeld gericht op regio's of thema's, terwijl ze toch verbonden blijven binnen het bredere fediverse. Op die manier ontstaat een divers maar samenhangend geheel waarin samenwerking en autonomie hand in hand gaan.

Om dit toezicht goed te laten functioneren, ontwikkelen we een duidelijk regelontwerp. Dit betekent dat er vaste procedures komen voor besluitvorming, toetsing en verantwoording. Denk aan transparante stemregels binnen de raad, duidelijke richtlijnen voor belangenconflicten, en vaste termijnen voor evaluaties en rapportages. Ook worden de regels openbaar gedeeld, zodat iedereen kan zien hoe besluiten tot stand komen en wie waarvoor verantwoordelijk is.

Door toezicht op verschillende niveaus te organiseren en dit te ondersteunen met heldere regels en procedures, voorkomen we machtsconcentratie en vergroten we het vertrouwen van het publiek. Het platform blijft zo niet alleen technologisch open, maar ook bestuurlijk transparant. Toezicht gaat voor ons verder dan controle alleen. Het is ook een manier om verantwoording af te leggen. Door regelmatig open rapportages te publiceren over beslissingen, financiën en inhoudelijke keuzes, laten we zien dat we staan voor eerlijkheid en betrouwbaarheid.

Financiën

De financiering van een nieuwsplatform is vaak de grootste uitdaging. Wij geloven echter dat duurzame financiering mogelijk is als we het model herdenken. In plaats van afhankelijk te zijn van advertenties of grote investeerders, willen we werken met een hybride financieringsmodel dat meerdere bronnen combineert.

Onze belangrijkste pijlers zijn lidmaatschappen en bijdragen, publieke fondsen en subsidies, coöperatieve herinvestering en dienstverlening aan partners. Gebruikers kunnen vrijwillig bijdragen of lid worden van het platform, waarbij ze niet betalen voor exclusieve content, maar voor inspraak en transparantie. Omdat betrouwbare informatie een publieke waarde heeft, kan samenwerking met maatschappelijke fondsen of overheden helpen om de basis te financieren. Winst of overschotten worden opnieuw geïnvesteerd in journalistieke projecten, technische ontwikkeling of educatie. Daarnaast kan het platform zijn technologie of kennis delen met andere organisaties binnen het fediverse, waardoor ook inkomsten ontstaan uit samenwerking.

Wij vinden het belangrijk om speciale aandacht te besteden aan duurzame financieringsmodellen. Dat betekent niet alleen financieel duurzaam, dus stabiel en toekomstgericht, maar ook maatschappelijk duurzaam. We willen dat het geld dat in ons platform omgaat, bijdraagt aan eerlijke lonen, groene technologie en verantwoord gebruik van middelen. Door te kiezen voor open-source software en gedeelde infrastructuur, blijven de kosten laag en de controle groot. Zo bouwen we een systeem dat niet afhankelijk is van dure licenties of externe partijen, maar zichzelf in stand kan houden door de kracht van de gemeenschap.

Conclusie

Met ons concept van een nieuwsplatform op het fediverse willen wij laten zien dat de nieuwsvoorziening beter, eerlijker en duurzamer kan. We erkennen dat de huidige problemen van desinformatie en wantrouwen tot commerciële druk en machtsconcentratie niet eenvoudig op te lossen zijn. Toch geloven wij dat er een alternatief mogelijk is als we opnieuw nadenken over hoe nieuws georganiseerd, gefinancierd en gedeeld wordt. Onze missie draait om maatschappelijke waarde: nieuws als publieke dienst in plaats van als product. Ons netwerk is gebouwd op samenwerking en openheid, met gedeeld eigendom en toezicht dat vertrouwen opwekt. De financiering is duurzaam en gebaseerd op solidariteit in plaats van winstbejag. Door gebruik te maken van het fediverse creëren we niet zomaar een nieuw platform, maar een nieuw model voor informatievoorziening. Een model waarin mensen, technologie en waarden met elkaar verbonden zijn, zonder afhankelijk te zijn van de logica van grote commerciële spelers. Wij geloven dat de toekomst van nieuws niet ligt in centralisatie, maar in verbinding. Niet in concurrentie, maar in samenwerking. En niet in macht, maar

in vertrouwen. Ons platform is daarmee niet alleen een technologische innovatie, maar ook een sociaal en economisch experiment: een poging om de fundamenteën van betrouwbare journalistiek opnieuw te leggen in de digitale wereld. Als we erin slagen om dit model uit te voeren, kan het fediverse uitgroeien tot een ecosysteem waarin nieuws weer wordt wat het hoort te zijn, een gedeelde bron van kennis, begrip en democratische kracht.